

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
SOCIALINIŲ REIKALŲ IR DARBO
KOMITETO VEIKLOS XI SEIMO IV
(PAVASARIO)**

2014 m. kovo mėn. – 2014 m. rugsėjo mėn.

SESIJOS METU

A T A S K A I T A

Vilnius

2014

1. BENDROJI INFORMACIJA

1. Įstatymų ir kitų teisės aktų projektų svarstymas		
1.1	Seimo pavedimai komitetui	66
	Iš jų: kaip pagrindiniam komitetui	35
	kaip papildomam komitetui	31
1.2	ES teisės aktų svarstymas	7
1.3	Kitų komitetų prašymu pateiktos išvados	-
1.4	Komiteto iniciatyva sudarytos darbo grupės teisės aktų projektų rengimui	-
2. Posėdžiai ir klausymai		
2.1	Komiteto posėdžiai:	23
	iš jų išvažiuojamieji	2
	bendri posėdžiai su kitais komitetais	-
2.2	Klausymai	2
3. Parlamentinė kontrolė		
3.1	Svarstyta parlamentinės kontrolės klausimų	16
4. Pareiškimų ir raštų nagrinėjimas		
4.1	Gauta pareiškimų, raštų ir kitų dokumentų	445
4.2	Parengta atsakymų ir raštų	459
5. Renginiai		
5.1	Surengta konferencijų, seminarų, diskusijų	3
6. Tarptautiniai ryšiai		
6.1	Surengta vizitų	1
6.2	Priimta delegacijų	2

2. AKTUALIAUSI KOMITETO DARBAI

2.1. XI SEIMO IV (PAVASARIO) SESIJOS METU KOMITETO SVARSTYTI IR SEIMO PRIIMTI ĮSTATYMAI SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO SRITYJE

2014 m. balandžio 24 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos darbo kodekso 180 straipsnio pakeitimo įstatymą** (Nr. XII-849), ir **2014 m. balandžio 14 d.** jį lydintį **Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-110 5, 19, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymą** (Nr. XII-850). Darbo kodekso pataisa nustatoma, kad per 1 mėnesį nuo teismo sprendimo įvaikinti įsiteisėjimo pagal šeimos pasirinkimą įmotei ar įtėviui, išskyrus atvejus, kai įvaikintas sutuoktinio vaikas arba įmotei (įtėviui) tam pačiam vaikui prižiūrėti jau buvo suteiktos atostogos pagal šio straipsnio 1 dalį, suteikiamos 3 mėnesių atostogos vaikui prižiūrėti. Tokiu būdu aiškiai apibrėžiama, kad minėtos atostogos suteikiamos kuo greičiau, t. y. per 1 mėnesį nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo, ir sudaroma galimybė šeimai skirti dėmesio tarpusavio ryšiams su įvaikintu vaiku užmegzti iškart po įvaikinimo. Taip pat nustatoma, kad darbuotojas, ketinantis pasinaudoti šiomis atostogomis ar grįžti į darbą joms nepasibaigus, apie tai raštu privalo įspėti darbdavį ne vėliau kaip prieš tris dienas. Lydimuoju įstatymu suderinamos Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo nuostatos su Darbo kodekso pakeitimais ir nustatoma, kad motinystės (tėvystės) pašalpa skiriama ir mokama vaiko priežiūros atostogų, suteiktų pagal Darbo kodekso 180 straipsnio 2 dalį, metu.

2014 m. balandžio 24 d. priimtas **Lietuvos Respublikos paramos mirties atveju įstatymo Nr. I-348 3, 5, 6 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymas** (Nr. XII-851), kuriuo tobulinamas teisinis reguliavimas, sprendžiant laidojimo pašalpos skyrimo praktinio įgyvendinimo problemą tais atvejais, kai Lietuvos Respublikos gyventojų registre nėra duomenų apie mirusio asmens deklaruotą gyvenamąją vietą. Pasitaiko atvejų, kai mirusių asmenų gyvenamoji vieta nebuvo deklaruota dėl tam tikrų objektyvių aplinkybių, tokių kaip senatvė, sveikatos sutrikimai, ligos, ankstyva kūdikio mirtis ir pan. Įstatymu nustatomas teisinis pagrindas savivaldybės tarybos nustatyta tvarka iš savivaldybės biudžeto lėšų skirti laidojimo pašalpą tais atvejais, kai mirusio asmens gyvenamoji vieta teisės aktų nustatyta tvarka nebuvo deklaruota Lietuvos Respublikoje.

Be to, į subjektų ratą, kuriems mirus yra mokama laidojimo pašalpa, įtraukta nauja tikslinė grupė – užsieniečiai, kuriems išduotas leidimas laikinai gyventi ir leista dirbti Lietuvos Respublikoje ir kurie dirba Lietuvos Respublikoje arba dirbo ne trumpesnę kaip 6 mėnesių laikotarpį ir nustatyta

tvarka yra įsiregistravę teritorinėje darbo biržoje kaip bedarbiai. Tokiu būdu siekiama užtikrinti Europos Sąjungos teisės aktų suderinamumą su nacionaline teise.

2014 m. gegužės 8 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 1, 3, 7, 12, 13 straipsnių, antrojo skirsnio pavadinimo ir priedo pakeitimo įstatymą** (Nr. XII-865), kuriuo užtikrinamas įstatymo suderinamumas su ES teisės aktų reikalavimais bei patobulintas esamas išmokos privalomosios pradinės karo tarnybos kario vaikui teisinis reguliavimas, t. y. nustatytas teisinis pagrindas gauti išmoką privalomosios pradinės karo tarnybos kario vaikui privalomąją pradinę karo tarnybą atliekant ne tik vaiko tėvui, bet ir vaiko motinai.

2014 m. gegužės 15 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos teatrų ir koncertinių įstaigų įstatymo Nr. IX-2257 13 straipsnio pakeitimo įstatymą** (Nr. XII-897). Lietuvos Respublikos teatrų ir koncertinių įstaigų įstatymo Nr. IX-2257 13 straipsnio pakeitimo įstatymu Nr. XII-897 nuo 2014 m. liepos 1 d. padidintos kompensacinės išmokos teatrų ir koncertinių įstaigų kūrybiniais darbuotojams ir nustatytas leidimas turintiems teisę gauti dvi išmokas pasirinkti didesnę iš jų. Išmokos padidintos nuo 4 bazinių socialinių išmokų (520 Lt) iki 6 bazinių socialinių išmokų (780 Lt).

Įstatymas įsigaliojo 2014 m. liepos 1 d.

2014 m. gegužės 15 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos darbo kodekso 71, 74, 75, 76, 78, 80, 81 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 10(1) straipsniu įstatymą** (Nr. XII-902). Įstatymo tikslas - patikslinti Darbo kodekso nuostatas, reglamentuojančias streiko sustabdymą, taip pat nustatyti kolektyvinių sutarčių aiškinimo taisykles bei aiškiau reglamentuoti streiko teisėtumo klausimą, galiojant kolektyvinei sutarčiai. Įstatymu siūloma nustatyti tokį teisinį reglamentavimą, kuriuo remiantis kolektyvinės sutartys būtų aiškinamos pagal Darbo kodekso principus. Taip pat siūloma aiškiau reglamentuoti streikų sustabdymo atvejus, perkeltiant iš Darbo kodekso 77 straipsnio 5 dalies į 81 straipsnio 4 dalį visuomenei gyvybiškai svarbias sritis, kuriose teismui būtų leidžiama stabdyti neprasidėjusį streiką. Patikslinama, kokiais atvejais draudžiama skelbti streiką. Siūloma panaikinti trečiųjų teismą, o Vyriausybės funkcijas kolektyvinių ginčų nagrinėjime perduoti darbo arbitražui.

2014 m. gegužės 15 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 4 straipsnio pakeitimo įstatymą** (Nr. XII-901), kuriuo siūloma

apriboti asmenų teisę savanoriškai draustis pensijai, siekiant išvengti piktnaudžiavimo socialinio draudimo sistemos garantijomis atvejų.

Iki šio įstatymo įsigaliojimo pensiją gaunantys niekur nedirbantys asmenys galėjo pasididinti pensiją, sudarę savanoriško pensijų draudimo sutartį ir pagal ją mokėję fiksuotas įmokas. Tokia galimybė atsirado įsigaliojus Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatoms, nustatančioms teisę pasirinkti palankesnę pensijos apskaičiavimo būdą (pagal vienos dalies formulę) tiems asmenims, kurie nuo 2013 m. sausio 1 d. įgyja teisę skirti pensiją iš naujo.

Pagal įstatymą nuo 2014 m. rugsėjo 1 d. savanoriškai draustis pensijų draudimu pagrindinei ar pagrindinei ir papildomai pensijos dalims galės privalomai nedraudžiami asmenys, jeigu jiems nėra paskirta valstybinė socialinio draudimo senatvės pensija turint būtinąjį stažą.

Atsižvelgiant į tai, kad asmenys, kurie gali draustis savanoriškai ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpoms, turi nustatyti įstatymas, o poįstatyminis teisės aktas negali susiaurinti įstatymo nuostatos - įstatymu nustatyta, kad savanoriškai draustis ligos ir motinystės pašalpoms gali tie patys asmenys, kurie nurodyti Vyriausybės nutarimu patvirtintose taisyklėse.

Įstatymo nuostatos taikomos sudarant valstybinio savanoriškojo socialinio draudimo sutartis po 2014 m. rugsėjo 1 d.

2014 m. gegužės 15 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo senatvės ir netekto darbingumo (invalidumo) pensijų kompensavimo įstatymą** (Nr. XII-886), kuris nustato praradimų, patirtų dėl 2010-2011 metais galiojusio senatvės ir netekto darbingumo (invalidumo) pensijų mažinimo, kompensavimą.

Remiantis Įstatymu kompensuojami praradimai, patirti dėl mažesnių einamųjų metų draudžiamųjų pajamų taikymo, visiems pensijų gavėjams - tiek dirbusiems, tiek nedirbusiems, tačiau skirtinga apimtimi. Atsižvelgiant į tai, kad nedirbusiems pensijų gavėjams šios pensijos yra vienintelis pragyvenimo šaltinis, jiems numatyta kompensuoti visus patirtus praradimus, o dirbusiems – dalį patirtų praradimų. Kompensuojamąsias pensijų sumas numatyta išmokėti 2014-2016 metais.

Įstatymu Vyriausybė įpareigota ateityje nustatyti kompensavimo mechanizmą dirbusiems asmenims ir sumažintų dideliu mastu valstybinių pensijų gavėjams.

Priėmus įstatymą bus iš dalies įgyvendinamas Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 6 d. nutarimas.

2014 m. birželio 3 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos valstybinių šalpos išmokų įstatymo Nr. I-675 15 straipsnio pakeitimo įstatymą** (Nr. XII-906). Šiuo metu galiojančio

Valstybinių šalpos išmokų įstatymo 15 straipsnio 1 punktas numato, kad teisę gauti šalpos kompensaciją turi tėvai (įtėviai), kurie iki 1995 m. sausio 1 d. ne mažiau kaip 10 metų slaugė namuose vaikus invalidus arba vaikus, pripažintus I ar II grupės invalidais nuo vaikystės arba tapusius I ar II grupės invalidais iki 18 metų. Įstatymo pataisomis 10 metų terminas yra sutrumpinamas iki 8 metų.

Įstatymo įsigaliojimo data – 2015 m. sausio 1 d.

2014 m. birželio 5 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos darbo kodekso 24, 99, 147, 175, 202, 212 ir 256 straipsnių pakeitimo įstatymą** (Nr. XII-919). Įstatymu nustatoma, kad socialinėje partnerystėje nacionaliniu, šakos, teritoriniu lygiu darbdaviams (iš valstybės, savivaldybių ir Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetų bei kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų išlaikomoms įmonėms, įstaigoms, organizacijoms) atstovautų Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, siekiant geresnio atstovavimo socialinėje partnerystėje minėtu lygiu. Siekiant visų teisės normų suderinamumo ir atsižvelgiant į tai, kad nuo 2015 m. gruodžio 1 d. įsigalioja nuostata, kad nutraukiant darbo sutartį piniginė kompensacija už nepanaudotas atostogas išmokama ne daugiau kaip už trejus metus, siūloma nustatyti, kad atleidžiant darbuotoją iš darbo (išskyrus atvejus, kai atleidžiama dėl jo paties kaltės), nepanaudotos kasmetinės atostogos, bet ne daugiau kaip už trejus metus, jo pageidavimu suteikiamos nukeliant atleidimo datą. Įstatymu taip pat siūloma nustatyti galimybę konkrečių darbų ir pareigų, dėl kurių gali būti sudarytos visiškos materialinės atsakomybės sutartys, sąrašą sudaryti darbo tvarkos taisyklėse, kai nėra kolektyvinės sutarties. Šiuo metu kolektyvinių sutarčių yra apie 20 procentų visų įmonių, tuo tarpu darbuotojų, dirbančių su materialinėmis vertybėmis, yra beveik visose įmonėse. Pažymėtina, jog teismai pripažįsta visiškos materialinės atsakomybės sutartis, neatsižvelgdami į tai, ar yra kolektyvinė sutartis. Siūlymo įteisinimas sudarys vienodas galimybes nustatyti darbų ir pareigų, dėl kurių sudaromos visiškos materialinės atsakomybės sutartys, sąrašą tiek įmonėms, kurios turi kolektyvines sutartis, tiek jų neturinčioms. Siekiant sumažinti administracinę naštą darbdaviams, siūloma atsisakyti darbo sutarčių registravimo žurnalų, nes informacija apie darbuotojo įdarbinimą yra registruojama Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenų bazėje. Taip pat siūloma atsisakyti darbuotojo tapatybę patvirtinančio dokumento, privalomo Vyriausybės nustatytos pavyzdinės darbo sutarties formos ir pavyzdinės darbo laiko apskaitos žiniaraščių formos taikymo, paliekant jas kaip alternatyvas, suteikiant ūkio subjektams teisę naudotis darbdavio patvirtintos formos darbo laiko apskaitos žiniaraščiais, sudaryti laisvos formos darbo sutartis. Pažymėtina, kad sudaromoje darbo sutartyje turės būti sulygta dėl būtinųjų ir kitų darbo sutarties sąlygų, todėl darbuotojas ir šiuo atveju turės visą būtiną informaciją apie savo darbo sutarties sąlygas.

2014 m. birželio 12 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų ir Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaraciją pasirašiusių asmenų statuso įstatymo Nr. IX-1789 7 straipsnio papildymo įstatymą** (Nr. XII-936). Įstatymo tikslas suteikti galimybę gauti signataro rentą tiems signatarams, kurie gauna pajamų už kūrybinę veiklą, nors tos pajamos ir apmokestinamos valstybinio socialinio draudimo mokesčiu.

Įstatymo įsigaliojimo data – 2015 m. sausio 1 d.

2014 m. birželio 17 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos darbo kodekso 188 straipsnio pakeitimo įstatymą** (Nr. XII-952). Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos įgalina nustatant darbo normas atskiroms darbuotojų kategorijoms atsižvelgti į rizikos vertinimo rezultatus, tokiu būdu šias darbo sąlygas pritaikant prie konkrečios darbo aplinkos. Tikimasi, jog įgyvendinant šią nuostatą darbo normos bus nustatomos objektyviau, sumažės ginčų dėl nepagrįsto darbo normavimo, o objektyvus darbo normų nustatymas turės teigiamos įtakos darbuotojų saugai ir sveikatai darbe.

2014 m. liepos 10 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo Nr. I-693 3, 12, 15, 16 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 15(1) straipsniu ir 11 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymą** (Nr. XII-996). Priėmus Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo Nr. I-693 3, 12, 15, 16 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 15(1) straipsniu ir 11 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymą nuo 2015 m. sausio 1 d. valstybines pensijas buvusiems vidaus reikalų sistemos pareigūnams mokės Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos įgaliota Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaiga. Įstatyme nustatyta valstybinių pensijų permokų / nepriemokų išieškojimo / primokėjimo tvarka ir prievolė pareigūnų ir karių valstybinės pensijos gavėjui per 10 darbo dienų pranešti apie aplinkybes, turinčias įtakos pensijos ar priedo mokėjimui. Užsienyje gyvenantiems pareigūnų ir karių valstybinių pensijų gavėjams panaikinami apribojimai gauti šią pensiją, tokiu būdu tinkamai įgyvendinant Europos Sąjungos teisėje įtvirtintą laisvą asmenų judėjimo principą.

Įstatymas įsigalios 2015 m. sausio 1 d.

2014 m. liepos 10 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos darbo kodekso 150, 181 ir 210 straipsnių pakeitimo įstatymą** (Nr. XII-1019). Įstatymo tikslas – nustatyti palankesnes socialines garantijas asmenims, dalyvaujantiems neformaliojo suaugusiųjų švietimo programose. Darbo kodekso 181 straipsnio pakeitime yra nustatoma, kad darbuotojams, kurie dalyvauja neformaliojo

suaugusiųjų švietimo programose, suteikiamos iki penkių darbo dienų per metus mokymosi atostogos dalyvauti neformaliojo suaugusiųjų švietimo programose šalių susitarimu. Darbuotojams, kurie tokiose programose dalyvaus turėdami įmonių siuntimus, už suteikiamas mokymosi atostogas šios įmonės turės mokėti ne mažesnę kaip vidutinį darbo užmokestį.

Šios pataisos įsigalioja 2015 m. sausio 1 d.

2014 m. liepos 10 d. Seimas priėmė Lietuvos Respublikos užimtumo rėmimo įstatymo Nr. X-694 1, 2, 3, 13, 23, 24, 26, 29, 32 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 26(1), 34(1) straipsniais ir priedu įstatymą (Nr. XII-999) ir jį lydinčius įstatymus: Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 4, 5 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymą (Nr. XII-1000), Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 6 straipsnio pakeitimo įstatymą (Nr. XII-1001), Lietuvos Respublikos darbo kodekso 91 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymą (Nr. XII-1002), Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo Nr. VIII-1509 3, 4, 5 ir 30 straipsnių pakeitimo įstatymą (Nr. XII-1003). Įstatymais sudarytos sąlygos jaunimui nuo 16 iki 29 metų įgyti praktinių darbo įgūdžių savarankiškai sudarant dvišales darbo įgūdžių įgijimo ar savanoriškos praktikos sutartis su jų pasirinktais darbdaviais. Praktikos atlikimo metu jauni žmonės valstybės lėšomis bus apdrausti sveikatos bei nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu. Tikimasi, kad galimybė sudaryti dvišales praktinių įgūdžių įgijimo ar savanoriškos praktikos sutartis leis jauniems asmenims lengviau integruotis į darbo rinką.

2014 m. liepos 10 d. Seimas priėmė Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 2, 11, 13, 14, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 29, 30, 31, 32, 38 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 14-1, 24-1 straipsniais įstatymą (Nr. XII-1014). Šiuo įstatymu siekiama išspręsti praktikoje pasitaikančias įstatymo taikymo problemas: tobulinti socialinių paslaugų įstaigų veiklos, licencijavimo, asmenų mokėjimo už socialinę globą, socialinio darbo reglamentavimą, siekiant užtikrinti socialinių paslaugų kokybę ir socialinio darbo efektyvumą, mažinti socialinės globos įstaigų administracinę naštą ir efektyviau naudoti valstybės lėšas.

Pataisomis siekiama sudaryti sąlygas teikti socialines paslaugas visų teisinių formų juridiniams asmenims, taip pat Europos Sąjungos valstybėse narėse ir kitose Europos ekonominės erdvės susitarimą pasirašiusiose valstybėse įsteigtiems juridiniams asmenims ar kitoms organizacijoms, padaliniams. Tikslinama asmens mokėjimo už socialinę globą dydžio nustatymo tvarka – tais atvejais, kai asmuo gauna pagal Valstybinių šalpos išmokų įstatymą skiriamą slaugos ar

priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinę kompensaciją, 100 proc. jos būtų naudojama mokėjimui padengti ir kt.

Komitetas šiam įstatymo projektui ir jį lydinčiam Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso penktojo skirsnio, 224 ir 259(1) straipsnių pakeitimo ir papildymo 44(8), 44(9) ir 239(5) straipsniais įstatymo projektui Nr. XIIP-1770 svarstyti 2014 m. birželio 6 d. organizavo klausymus.

Socialinių paslaugų įstatymo pataisos įsigalios 2015 m. sausio 1 d.

2014 m. liepos 10 d. Seimas priėmė **Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 4, 5 ir 9 straipsnių pakeitimo įstatymą** (Nr. XII-1000) ir **Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo Nr. VIII-1509 3, 4, 5 ir 30 straipsnių pakeitimo įstatymą** (Nr. XII-1003), kurie yra Užimtumo rėmimo įstatymo Nr. X-694 1, 2, 3, 13, 23, 24, 26, 29, 32 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 26(1), 34(1) straipsniais ir priedu įstatymo Nr. XII-999 lydimieji įstatymai.

Pagal įstatymus asmenys, atliekantys savanorišką praktiką Užimtumo rėmimo įstatymo nustatyta tvarka, savanoriškos praktikos sutarties galiojimo laikotarpiu bus draudžiami nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu valstybės lėšomis.

Nustatyta, kad nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įmokos skaičiuojamos nuo Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos. Tais atvejais, kai asmuo atitinkamu laikotarpiu turi būti draudžiamas valstybės lėšomis minėtu draudimu tiek kaip atliekantis savanorišką praktiką, tiek kitu pagrindu (kaip profesinės mokyklos mokinys, aukštosios mokyklos studentas ar asmuo, teritorinės darbo biržos siųstas profesiniam mokymui ar reabilitacijai jo profesinės veiklos praktikos metu), įmokos už jį skaičiuojamos vieną kartą, t.y. tik nuo minimaliosios mėnesinės algos.

Įstatymai įsigalioja 2015 m. sausio 1 d.

2014 m. liepos 15 d. priimtas **Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo Nr. IX-1672 39 straipsnio pakeitimo įstatymas** (Nr. XII-1024), kuriuo supaprastintas informacijos apie darbuotojų saugos būklę ir darbo vietų atitiktį darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimams Valstybinei darbo inspekcijai teikimas ir nustatyta, kad šią informaciją teiktų tik tos įmonės, kuriose dėl vykdomos veiklos darbuotojams kyla grėsmė saugai ir sveikatai dėl pavojingų ar kenksmingų darbo aplinkos veiksnių. Atsisakyta įpareigojimo visiems darbdaviams teikti tokio pobūdžio duomenis ir nustatyta, kad vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius, atsižvelgdamas į ekonominės veiklos rūšis, darbuotojų skaičių ir vykdomos veiklos,

galinčios kelti grėsmę darbuotojų saugai ir sveikatai, pobūdį, nustato kategorijas darbdavių, kurie teikia informaciją apie darbuotojų saugos būklę ir darbo vietų atitiktį darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų reikalavimams, ir šios informacijos pateikimo Valstybinei darbo inspekcijai tvarką.

2.2. EUROPOS SĄJUNGOS (ES) REIKALŲ SVARSTYMAS IR SPRENDIMAS

2014 m. kovo 12 d. kaip specializuotas komitetas svarstė **Europos Komisijos pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos užimtumo tarnybų tinklo, darbuotojų galimybių naudotis judumo skatinimo paslaugomis ir geresnės darbo rinkų integracijos (Nr. KOM(2014)6 galutinis) (Nr. ES-14-18) atitikimą subsidiarumo principui.**

Išnagrinėjęs pasiūlymą, Vyriausybės poziciją, Socialinės apsaugos ir darbo, Finansų, Švietimo ir mokslo bei Ūkio ministerijų, Europos Teisės departamento ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento pagrįstas nuomones dėl pasiūlymo atitikimo subsidiarumo principui, komitetas konstatavo, kad nėra galimo prieštaravimo subsidiarumo principui.

Pasiūlymu siekiama, kad EURES tinklas taptų veiksminga priemone bet kuriam darbo jėgos judumu ES suinteresuotam darbo ieškančiam asmeniui ar darbdaviui. Pasiūlymo esmė - sudaryti palankesnes sąlygas darbuotojams naudotis paramos darbo jėgos judumui ES paslaugomis ir taip palaikyti sąžiningą judumą ir padidinti galimybes įsidarbinti visoje ES. Pasiūlymu keičiamos nuostatos dėl keitimosi informacija apie laisvas darbo vietas, darbo prašymus ir gyvenimo aprašymus tarp ES valstybių narių. Iš naujo įsteigiamas Europos užimtumo tarnybų tinklas EURES (jo tikslas - teikti pagalbą ieškant darbo ir įdarbinant ES valstybėse narėse). Panašus tinklas, įsteigtas pagal 2012 m. Europos Komisijos sprendimą, veikia ir šiuo metu. Siekiama sustiprinti EURES tinklą, užtikrinant, kad jame būtų pateikiama daugiau darbo pasiūlymų, siekiama padėti darbdaviams, visų pirma mažosioms ir vidutinėms įmonėms, greičiau ir veiksmingiau priimti darbuotojus. Darbo jėgos judumas ES yra palyginti mažas. Metinis judumo rodiklis 27 ES valstybėse narėse yra 0,29 proc. Tik maždaug 7,5 mln. iš apytiksliai 241 mln. Europos darbuotojų (t. y. 3,1 proc.) yra ekonomiškai aktyvūs kitoje ES valstybėje narėje. Šiuo metu atskirose ES valstybėse narėse nedarbo lygis aukštas, o kitose - daug laisvų darbo vietų. Pasiūlymas buvo įtrauktas į Seimo prioritetus pagal 2013 m. Europos Komisijos darbo programą kaip aktualus.

2014 m. kovo 26 d. kaip specializuotas komitetas svarstė **Lietuvos poziciją dėl Europos Komisijos komunikato Europos Parlamentui ir Tarybai „Ekonominės ir pinigų sąjungos socialinio matmens stiprinimas“ (Nr. KOM(2013)690 galutinis).**

Ekonominės ir pinigų sąjungos (toliau – EPS) socialinio matmens stiprinimo idėja atsirado dėl ekonominės ir finansų krizės. Įvertinus krizės pasekmes, Europos Vadovų Taryba nutarė, jog tam, kad panašios krizės nepasikartotų ateityje, reikia labiau integruoti valstybių narių ekonominės, finansinės ir socialinės politikos stebėseną, valdymą ir priežiūrą, kadangi krizė vienoje šalyje dažnai turi įtakos kitų šalių bei visos ES būklei.

Šis komunikatas - pagrindinis dokumentas, numatantis konkrečias priemones. Šiame dokumente didelis dėmesys yra skiriamas užimtumo ir socialinės padėties stebėsenai, priežiūrai ir koordinavimui. Komunikate siūloma keletas iniciatyvų: užimtumo ir socialinių uždavinių stebėsenos ir politikos koordinavimo stiprinimui; solidarumo ir darbuotojų judėjimo laisvės didinimui; glaudesniai socialiniam dialogui.

Komunikate geresnei socialinės padėties EPS stebėsenai buvo pateikti du Europos Komisijos siūlymai:

- Užimtumo ir socialinių rodiklių suvestinė. Jos įvedimą dauguma valstybių narių palaikė per 2013 m. spalio EPSCO Tarybą ir ji buvo pirmą kartą įtraukta į Bendrą užimtumo ataskaitą. Gruodžio 9 d. EPSCO ministrai patvirtino rodiklių suvestinės naudojimą. Rodiklių suvestinė sudaro 5 pagrindiniai įtraukiami rodikliai: nedarbo lygis (15–74 metų amžiaus grupė, jaunimo nedarbo lygis ir nesimokančio ir nedirbančio jaunimo (NEET) dalis, realios bendrosios namų ūkio pajamos, darbingo amžiaus gyventojų skurdo rizikos lygis, pajamų nelygybė.

- Įspėjimo mechanizmo ataskaitos papildymas socialiniais rodikliais 2013 m. spalio mėn. EPSCO Tarybos debatuose nesulaukė didelio palaikymo. Klausimas 2013 m. gruodžio 9 d. Taryboje nebuvo keltas.

Komunikate pabrėžiamas ir geresnio socialinių partnerių įtraukimas – toliau bus laikomasi nusistovėjusios praktikos, tokios kaip konsultacijos Europos semestro kontekste, Trišalis aukšto lygio susitikimas su soc. partneriais ir kt.

Vyriausybė pritarė, kad ekonominio ir socialinio matmens stiprinimas yra būtinas, todėl reikia ir toliau tęsti jau pradėtą darbą. Manome, kad patvirtinta Užimtumo ir socialinių rodiklių suvestinė prisidės prie sustiprintos ir labiau matomos užimtumo ir socialinės politikos stebėsenos. Taip pat pritarė, kad turi būti gerinama užimtumo ir socialinės situacijos stebėseną ir koordinavimą bei siekiama finansinės ir ekonominės politikos bei užimtumo ir socialinės politikos veiksmingo derinimo Europos Semestro kontekste. Tačiau labai svarbu, kad valstybėms narėms nebūtų užkrauta papildoma administracinė našta. Pasisakė dėl konvergencijos ir konkurencingumo priemonės EPS socialiniam matmeniui taikymo; minimalaus Europos lygmens socialinės apsaugos pavojaus ir slenksčių, sankcijų peržengus pavojaus slenksčius nustatymo; automatinio stabilizavimo priemonių nustatymo; papildomų socialinių rodiklių įtraukimo į Makroekonominio disbalanso procedūrą;

pagrindinių užimtumo ir socialinių rodiklių suvestinės rodiklių pakankamumo, jos papildymo perspektyvine vyksiančios socialinės pažangos analize ir prognozėmis.

2014 m. balandžio 23 d. komitetas kaip specializuotas svarstė **Europos Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ rezultatų apžvalga“ (Nr. KOM(2014)130 galutinis) (Nr. ES-14-36).**

2010 m. pradžioje Europos Komisija pasiūlė strategiją „Europa 2020“, kuri buvo pradėta įgyvendinti kaip ES pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija. Praėjus ketveriems metams nuo šios strategijos įgyvendinimo pradžios komunikatu siekiama apžvelgti jos įgyvendinimo rezultatus. Jame įvertinama ES ir atskirų valstybių narių pažanga siekiant 2020 metams nustatytų tikslų. Pažanga pagal tikslus yra labai įvairi. ES tikėtinai pasieks arba priartės prie švietimo, klimato kaitos ir energetikos tikslų. Tačiau ES nėra pasirengusi pasiekti užsibrėžtų užimtumo, mokslinių tyrimų ir plėtros bei skurdo mažinimo tikslų, nors rezultatai ir prognozės labai skiriasi visose valstybėse narėse. Tai yra iššūkiai, kurie turi būti toliau nagrinėjami būsimoje strategijos peržiūroje.

Pasiekta pažanga pagal „Europa 2020“ tikslus:

- tikslas - 20–64 m. gyventojų užimtumo lygio padidėjimas mažiausiai iki 75 %: tikimasi, kad užimtumas 2020 m. padidės iki 71,8 %. Jeigu būtų pasiekti visų valstybių narių nacionaliniai tikslai, užimtumas padidėtų iki 74 %;

- tikslas - bendrų viešųjų ir privačiųjų investicijų į MTEP didinimas iki 3 % BVP: tikėtina nepavyks pasiekti. Prognozuojama, kad investicijos į MTEP iki 2020 m. išaugs iki 2,2 %. Jei valstybės narės pasieks savo nacionalinius tikslus, ši dalis galėtų padidėti iki 2,6 %;

- tikslas - skurdo ir socialinės atskirties grėsmės panaikinimas ne mažiau kaip 20-čiai mln. žmonių: žmonių, kuriems gresia skurdas ir socialinė atskirtis, skaičius ES padidėjo nuo 114 mln. 2009 m. iki 124 mln. 2012 m. Taigi, nuo savo tikslo – 96,4 mln. iki 2020 m. – ES dar labiau nutolo, ir šis skaičius iki 2020 m. gali išlikti beveik 100 mln.

Atsižvelgiant į pokyčių mastą, kuriuos ES patyrė dėl krizės, Europos Komisijos nuomone, būtina surengti ES masto viešas konsultacijas ir surinkti visų suinteresuotųjų šalių nuomonę apie tai, kaip toliau plėtoti šią strategiją per ateinančius penkerius metus. Konsultacijos pradėtos 2014 m. pavasarį ir bus baigtos 2014 m. rudenį. Po konsultacijų Europos Komisija 2015 m. pradžioje pateiks tolesnius pasiūlymus dėl strategijos.

Komitetas pasiūlė papildyti Vyriausybės 2014 m. balandžio 17 d. poziciją POZ-321 šiais pasiūlymais (pozicijos 10 punkto antroje pastraipoje: „Jeigu dėl šio Komisijos komunikato vyktų diskusijos, galinčios įtakoti viešųjų konsultacijų klausimus, tai siūlytume pateikti šiuos siūlymus:

<...>“): išanalizuoti ES valstybių narių per mažų investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą (toliau – MTEP) priežastis, ir siūlyti reformuoti esamą investicijų į MTEP modelį taip, kad MTEP taptų patraukliais privatiems investuotojams; išsamiai išanalizuoti užimtumo ir socialinę politiką bei esamą padėtį visose ES valstybėse narėse, ir siūlyti iš esmės reformuoti šias politikas taip, kad jos skatintų ES gyventojus dirbti ir kurti didesnę pridėtinę vertę.

2014 m. gegužės 14 d. komitetas kaip specializuotas svarstė Europos Komisijos pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą, veiklos ir priežiūros (nauja redakcija) (Nr. KOM(2014)167 galutinis) (Nr. ES-14-43) atitikimą subsidiarumo principui.

Pagrindinis pasiūlymo tikslas – palengvinti profesinių pensijų kaupimą. Pasiūlymu siekiama keturių konkrečių tikslų:

- panaikinti tarpvalstybinės veiklos kliūtis įstaigoms, atsakingoms už profesinių pensijų skyrimą, nustatant reikalavimą, kad būtų taikomos buveinės valstybės narės investavimo taisyklės ir informacijos atskleidimo pensijų sistemų nariams bei išmokų gavėjams taisyklės, taip pat išaiškinant tarpvalstybinės veiklos procedūras ir aiškiai apibrėžiant buveinės ir priimančiosios valstybės narės veiksmų mastą;

- užtikrinti įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą, gerą valdymą ir rizikos valdymą, nustatant naujus detalius įstaigos valdymo sistemos reikalavimus;

- užtikrinti, kad pensijų sistemų nariams ir išmokų gavėjams būtų teikiama aiški ir aktuali informacija, numatant standartizuotos pensijų išmokų ataskaitos bei kitos aktualios informacijos ir dokumentų teikimą;

- užtikrinti, kad priežiūros institucijos turėtų reikiamas priemones veiksmingai prižiūrėti įstaigas, atsakingas už profesinių pensijų skyrimą, suteikiant joms atitinkamus įgaliojimus.

Išnagrinėjęs pasiūlymą ir Vyriausybės poziciją, komitetas konstatavo, kad nėra galimo prieštaravimo subsidiarumo principui.

2014 m. gegužės 21 d. ir gegužės 28 d. posėdžiuose kaip specializuotas komitetas svarstė Europos Komisijos pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl Europos platformos, skirtos bendradarbiavimui nedeklaruojamo darbo prevencijos ir atgrasymo nuo jo srityje gerinti, sukūrimo (Nr. KOM(2014)221 galutinis) (Nr. ES-14-45) atitikimą subsidiarumo principui.

ES lygmeniu nedeklaruojamu darbu laikoma „bet kokia apmokama veikla, kuri savo pobūdžiu yra teisėta, tačiau nedeklaruojama valstybės institucijoms, atsižvelgiant į valstybių narių

teisinių sistemų skirtumus“. Pagrindinė atsakomybė spręsti nedeklaruojamo darbo problemą tenka valstybėms narėms. Kovą su nedeklaruojamu darbu daugiausia vykdo trijų rūšių vykdymo užtikrinimo įstaigos: darbo inspekcijos, kurios sprendžia piktnaudžiavimo, susijusio su darbo sąlygomis ir (arba) sveikatos ir saugos taisyklėmis, klausimus; socialinės apsaugos inspekcijos, kurios kovoja su sukčiavimu dėl socialinio draudimo įmokų; ir mokesčių administratoriai, kurie kovoja su mokesčių slėpimu. Kai kuriose valstybėse narėse šias užduotis taip pat atlieka socialiniai partneriai. Be to, kai kuriose valstybėse narėse šiame procese taip pat dalyvauja muitinės, migracijos įstaigos, policija ir prokuratūra. Tačiau pastebėta, kad kai kuriais atvejais šių įvairių įstaigų bendradarbiavimas nacionaliniu lygmeniu nėra toks organizuotas ar veiksmingas, kokio reikėtų.

Pasiūlymo tikslas – sukurti Europos platformą, skirtą gerinti ES bendradarbiavimą nedeklaruojamo darbo prevencijos ir atgrasymo nuo jo srityje. Narystė šioje platformoje valstybėms narėms būtų privaloma. Naudodamasi platforma ES lygmens veikloje galėtų dalyvauti visos visų ES valstybių narių susijusios institucijos ir būtų sudarytos sąlygos vykdyti nuolatinį operatyvinį bendradarbiavimą šioje srityje. Platformos narėmis bus ir jos veikloje dalyvaus įvairios visų valstybių narių vykdymo užtikrinimo institucijos.

Kitoms suinteresuotosioms šalims, visų pirma ES lygmens socialiniams partneriams, atitinkamoms ES decentralizuotoms agentūroms, pvz., „Eurofound“ ir Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūrai (EU-OSHA) bei tarptautinėmis organizacijomis, pvz., Tarptautinei darbo organizacijai (TDO) ir EEE valstybių atstovams, bus suteiktas stebėtojų statusas.

Platformoje bus vykdomos įvairios užduotys, kurios bus apibrėžtos ir įgyvendinamos pagal sutartas darbo programas. Pirmasis praktinis bendradarbiavimo žingsnis – keitimasis gerąja patirtimi. Taip būtų įgyta daugiau žinių apie nedeklaruojamo darbo reiškinių ir būtų geriau suvokiama, kaip nedeklaruojamo darbo problema sprendžiama ir kas yra pagrindiniai subjektai valstybėse narėse. Siekiant kuo geriau pasinaudoti šiuo keitimusi, kuris būtų vykdomas remiantis „Eurofound“ duomenų baze, būtų sukurtas Žinių bankas, kuriame būtų galima, inter alia, toliau nagrinėti vykdymo užtikrinimo problemas, ir remiantis jo veikla būtų galima nustatyti bendras gaires ir principus. Numatoma, kad platforma bus palaipsniui plėtojama, pradedant keitimosi informacija ir gerąja patirtimi forumu, kuris atsiradus savitarpio pasitikėjimui ir sukaupus patirties išsivystys į sudėtingesnes bendradarbiavimo formas. Galiausiai platformoje galėtų būti rengiami bendri mokymai, keitimasis darbuotojais ir koordinuojama operatyvinė veikla, įskaitant jungtinius patikrinimus ir keitimąsi duomenimis.

Pasiūlymu bus skatinama rengti, įgyvendinti, kontroliuoti ir vertinti ES priemonės, politiką (kuria skatinamas kokybiškas ir tvarus užimtumas, užtikrinama tinkama ir derama socialinė apsauga, kovojama su socialine atskirtimi ir skurdu bei gerinamos darbo sąlygos) ir atitinkamus įstatymus,

taip pat skatinamas įrodymais grindžiamas politikos formavimas ir socialinė pažanga bendradarbiaujant su įvairiomis suinteresuotosiomis šalimis.

Išnagrinėjęs Socialinės apsaugos ir darbo bei Vidaus reikalų ministerijų, Europos teisės departamento ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento pagrįstas nuomones dėl pasiūlymo atitikimo subsidiarumo principui, komitetas konstatavo, kad pasiūlymas priimti ES teisės aktą galimai prieštarauja subsidiarumo principui. Komiteto nuomone, pasiūlyme turėtų būti suteikta galimybė valstybėms narėms pasirinkti – dalyvauti platformoje, skirtoje bendradarbiavimui nedeklaruojamo darbo prevencijos ir atgrasymo nuo jo srityje gerinti, ar joje nedalyvauti. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad Vyriausybės pozicija dėl dalyvavimo platformoje yra neutrali – ji nepasisako nei už privalomą, nei už savanorišką dalyvavimą. Po dalyvavimo ES Tarybos Socialinių klausimų darbo grupės susitikime 2014-05-23 Vyriausybės pozicija dėl dalyvavimo platformoje privalomumo išlieka neutrali. Komitetas taip pat pažymi, kad spręsti nedeklaruojamo darbo problemą pirmenybę turi valstybės narės, imdamosi atitinkamų veiksmų ir priimdamos sprendimus. Tik tuomet, kai dėl numatomų veiksmų masto arba poveikio valstybės narės užsibrėžtų tikslų tinkamai įgyvendinti negali, veiksmų imamasi ES lygmeniu. Negalime teigti, kad šiuo metu veikiantys mechanizmai (Vyresniųjų darbo inspektorių komitetas, Užimtumo komitetas, Socialinės apsaugos koordinavimo komisija) šios problemos tarpvalstybiniu lygmeniu nesprensdžia ar jiems priskirtus nedeklaruojamo darbo problemos aspektus sprendžia neefektyviai.

2014 m. birželio 25 d. komitetas svarstė Europos Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2014 m. Europos semestras. Konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos Augimo stiprinimas“ (Nr. KOM(2014)400 galutinis).

Komunikatu apžvelgti 2014 m. Europos semestro rezultatai. Komunikate teigiama, kad keleto pastarųjų metų nuolatinės politikos pastangos davė rezultatų: ES ekonomika dabar kur kas tvirtesnė. Ryžtingai užsibrėžus aiškų politinį tikslą apsaugoti ekonominės ir pinigų sąjungos vientisumą ir ateitį, vienu metu veikiant visomis ekonominės politikos formavimo kryptimis stengtasi pertvarkyti ekonomikos valdymą, pagerinti ekonomikos pagrindus ir sukurti veiksmingas finansines užkardas tvaresniam būsimo augimo modeliui užtikrinti.

Šiuo metu ES ekonominės perspektyvos gerėja. Tačiau augimas 2014–2015 m. vis dar liks nevienodas ir trapus, taigi būtina išlaikyti dabartinių struktūrinių reformų pagreitį. Be to, ES augimo potencialas ilguoju laikotarpiu vis dar santykinai mažas. Tai reiškia, kad aukštas nedarbo lygis ir sudėtinga socialinė situacija gerės tik labai pamažu ir kad didelį investicijų atotrūkį pavyks užpildyti ne iškart. Komisija keliuose rekomendacijose pabrėžė, kad būtina daugiau politikos veiksmų vykdyti

ekonomikos pakilimo laikotarpiais, siekiant padidinti atsparumą nuosmukiams. Kadangi reikia didesnio bei tvaresnio augimo ir užimtumo, Komisija akcentuoja poreikį imtis ryžtingesnių pastangų pagrindinėse politikos srityse ir nurodo, kur dabartinių pastangų nepakanka.

Griežtesnė ES ekonomikos valdymo sistema bus naudinga ir po krizės. Europai laipsniškai atsigauvant po ilgos ir gilios ekonomikos krizės, bus svarbu pasinaudoti galimybe surengti viešas konsultacijas dėl strategijos „Europa 2020“ ir peržiūrėti dviejų ir šešių dokumentų rinkinių teisės aktus, persvarstyti augimo bei darbo vietų kūrimo prioritetus ir plačiau apsvarstyti, kaip politikos koordinavimo priemonės panaudoti jam skatinti, daugiausia dėmesio skiriant poreikiui koordinuoti politiką euro zonoje.

Pagrindinis ateinančių metų ES uždavinys yra politinis. Valstybės narės ėmėsi veiksmų, kurių reikėjo imtis nedelsiant, pvz., fiskalinio konsolidavimo, taip pat tam tikrų struktūrinių reformų srities priemonių. Tačiau, be programoje dalyvaujančių šalių, būtinų pokyčių tempas ir mastas nebuvo toks, kokio reikėjo. Kai krizės poveikis nebebus toks tiesioginis, išlaikyti politinį reformų pagreitį bus sunkiau. Vis dėlto, norėdama užtikrinti ekonomikos augimą ateityje ir pasinaudoti globalizacijos privalumais, ES privalo rasti politinės valios įgyvendinti struktūrines reformas ir skatinti investicijas. Europos Komisijos nuomone, griežtesnis ekonomikos valdymo ciklas šiame procese atlieka svarbų vaidmenį, bet negali pakeisti politinės valios, kurios reikia, kad ES judėtų į priekį ir užsitikrintų tvarų augimą bei klestėjimą. Ekonominė ir pinigų sąjunga vis dar kuriama ir reikės tolesnių žingsnių, kad būtų visapusiškai atsižvelgta į ES šalių, visų pirma tą pačią valiutą turinčių šalių, ekonominę tarpusavio priklausomybę.

2014 m. birželio 25 d. ir liepos 2 d. posėdžiuose kaip specializuotas komitetas apsvarstė Tarybos rekomendaciją dėl 2014 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2014 m. Lietuvos konvergencijos programos Nr. KOM(2014)416 galutinis).

Apsvarsčiusi 2014 m. Lietuvos nacionalinę reformų programą, Taryba rekomendavo Lietuvai 2014–2015 m. imtis šių veiksmų (socialinės ir užimtumo politikos srityje):

- priimti ir įgyvendinti teisės aktus dėl visapusiškos pensijų sistemos reformos. Visų pirma suderinti teisės aktais nustatytą pensinį amžių su vidutine tikėtina gyvenimo trukme, apriboti galimybes anksčiau išeiti į pensiją, nustatyti aiškias pensijų indeksavimo taisykles ir skatinti naudoti papildomo kaupimo schemas. Pensijų reformą pagrįsti priemonėmis, kuriomis didinamos vyresnio amžiaus žmonių galimybės įsidarbinti;

- tikslingiau taikyti aktyvios darbo rinkos politikos priemonės žemos kvalifikacijos ir ilgalaikiams bedarbiams. Padidinti bedarbio pašalpų aprėptį ir pakankamumą ir jas susieti su aktyvumo skatinimo priemonėmis. Spręsti nuolatinės gebėjimų paklausos ir pasiūlos neatitikties

problema padidinant švietimo sistemos suteikiamų įgūdžių atitikti darbo rinkos poreikiams ir skatinti mokymąsi visą gyvenimą. Siekiant padidinti jaunimo galimybes įsidarbinti, skatinti kokybiškas pameistrystės programas ir stiprinti partnerystę su privačiuoju sektoriumi. Konsultuojantis su socialiniais partneriais peržiūrėti darbo teisės aktų, visų pirma susijusių su darbo sutarčių sąlygomis ir darbo laiko tvarka, tinkamumą;

- užtikrinti, kad reikiama parama būtų teikiama asmenims, kuriems jos labiausiai reikia, ir toliau stiprinti piniginės socialinės paramos sistemos sąsajas su aktyvumo skatinimo priemonėmis.

Komitetas nutarė, atsižvelgiant į Tarybos rekomendacijas dėl 2014 m. Lietuvos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2014 m. Lietuvos konvergencijos programos (Nr. KOM(2014)416), siūlyti Vyriausybei Seimo V (rudens) sesijos metu:

- pateikti komitetui tarpinę ataskaitą dėl Valstybinio socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gairių įgyvendinimo priemonių, laikantis Vyriausybės patvirtintų priemonių įgyvendinimo terminų, ir nuolat informuoti komitetą apie priemonių įgyvendinimo eigą;

- informuoti komitetą apie taikomų aktyvios darbo rinkos politikos priemonių žemos kvalifikacijos ir ilgalaikiams bedarbiams efektyvumą – rezultatus ir pokytį;

- išanalizuoti galimybes ir esant poreikiui pateikti Seimui Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo pataisas, atkreipiant dėmesį į nedarbo socialinio draudimo išmokų aprėptį ir pakankamumą;

- informuoti komitetą apie tai, kaip bendradarbiaujant su privačiuoju sektoriumi, įskaitant MVĮ, bus pagerinta pameistrystės programų ir mokymosi darbo vietoje kokybė bei padidintas dalyvavimas jose;

- informuoti komitetą apie tai, kaip bus tikslinamas Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas užtikrinant, kad reikiama parama būtų teikiama asmenims tuomet, kai jos labiausiai reikia, toliau stiprinant piniginės socialinės paramos sistemos sąsajas su aktyvumo skatinimo priemonėmis;

- informuoti komitetą apie Nacionalinės demografinės (gyventojų) politikos strategijos priemonių įgyvendinimą šeimos gerovės ir ekonominės migracijos srityse 2014 metais ir šių priemonių veiksmų planą 2015 ir vėlesniais metais, ir 2015 ir vėlesnių metų valstybės ir savivaldybių biudžetų projektuose numatyti didesnius asignavimus šioms priemonėms įgyvendinti, kad jos pradėtų realiai veikti ir teigiamai įtakotų demografinę situaciją.

2.3. KOMITETO PARLAMENTINĖ KONTROLĖ

Komitetas, vykdydamas parlamentinę kontrolę dėl vaikų globos sistemos, **2014 m. kovo 12 d.** posėdyje aptarė **Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2014-01-31 atlikto valstybinio audito ataskaitą „Ar vaikų globos sistema atitinka globojamo vaiko geriausius interesus“**. Ataskaitoje atkreiptas dėmesys į esminius vaikų globos sistemos trūkumus, kas trukdo užtikrinti šios sistemos efektyvumą. Posėdyje pažymėta, kad 2012 metais iš 10,6 tūkst. globojamų vaikų – 6,5 tūkst. buvo globjami šeimoje (tai sudaro 57 proc. visų globojamų vaikų), 4,1 tūkst. (39 proc.) – globos įstaigoje, o 407 vaikai (4 proc.) – šeimynoje. Atlikti tyrimai rodo, kad institucinė globa visada lemia žemesnę gyvenimo kokybę nei kokybiškos bendruomenėje teikiamos paslaugos ir dažnai lemia socialinę atskirtį visam gyvenimui.

Valstybės kontrolės atstovai atkreipė komiteto narių dėmesį į tai, kad stringa vaikų globos sistemos pertvarka ir jau daugelį metų iš esmės nemažėja stacionariose vaikų globos įstaigose globojamų vaikų skaičius. Ataskaitos išvadose akcentuota, kad esamas vaiko globos sistemos organizavimo finansavimas neskatina vaiko globos šeimoje. Vidutinė vieno vaiko globos kaina per mėnesį 2012 m. vaikų globos įstaigoje sudarė 2530 Lt, šeimynoje – 1040 Lt, o šeimoje – 520 Lt. Be to, vaiko globos išmoka nėra diferencijuota pagal vaiko poreikius. Taip pat išsakyta pastabų dėl globėjų rengimo ir atrankos sistemos bei globojamų vaikų parengimo savarankiškam gyvenimui. Komiteto nariai aptarė Valstybės kontrolės ataskaitoje pateiktas rekomendacijas ir jų įgyvendinimo galimybes. Nuspręsta toliau vykdyti parlamentinę kontrolę šiuo klausimu.

2014 m. kovo 19 d. ir kovo 26 d. posėdžiuose komitetas svarstė **Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo eigą Lietuvoje**. Posėdyje domėtasi, kaip ši iniciatyva yra finansuojama ir įgyvendinama nuo 2014 m. pradžios. Tai nuolat komiteto vykdoma parlamentinė kontrolė.

Komiteto nariai buvo informuoti apie tai, kad iniciatyvos priemonių įgyvendinimas šiuo metu yra finansuojamas tik valstybės biudžeto lėšomis, pagal laikinąją tvarką. Europos Komisijai patvirtinus Lietuvos pateiktą veiksmų planą, valstybės biudžeto lėšos, panaudotos priemonėms, taikytoms 15-24 metų jaunuoliams, bus kompensuotos ES struktūrinių fondų lėšomis. Jauniems 24-29 metų amžiaus žmonėms iniciatyvos priemonės finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis.

Iniciatyvos įgyvendinimo priemonės iš esmės tos pačios, kaip ir iki 2014 m., tačiau pagal šią iniciatyvą bus skiriama daugiau lėšų joms įgyvendinti ir šios priemonės pasieks daugiau jaunimo. Be to, stiprinamas profesinis mokymas ir darbo įgūdžių įgijimas.

Jaunimo garantijų iniciatyvos tikslas – užtikrinti, kad visiems nedarbingiems, neišmokantiems ir stažuotėje nedalyvaujantiems 15-24 metų jaunuoliams per keturis mėnesius nuo darbo netekimo ar

išėjus iš formaliojo švietimo sistemos būtų pateiktas kokybiškas darbo, tolesnio mokymosi, praktikos ar stažuotės pasiūlymas.

Komitetas toliau vykdys parlamentinę kontrolę dėl jaunimo užimtumo didinimo.

2014 m. balandžio 2 d. komitetas surengė **išvažiuojamąjį posėdį Kelmės rajono savivaldybėje**. Posėdyje dalyvavo komiteto pirmininkė Kristina Miškinienė, komiteto nariai Algimantas Dumbrava, Liutauras Kazlavickas, Ričardas Sargūnas, Sveikatos reikalų komiteto narė Alma Monkauskaitė bei socialinės apsaugos ir darbo viceministras Algirdas Šešelgis.

Komitetas susitiko su savivaldybės meru Vaclovu Andruliu, administracijos direktore Irena Sirusiene, tarybos nariais, administracijos atstovais ir socialiniais darbuotojais. Komiteto nariai lankėsi Aukštelkės socialinės globos namų Pagryžuvio filiale ir Liolių socialinės globos namuose.

Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto išvažiuojamasis posėdis. Komiteto nuotr.

Savivaldybės atstovams komiteto pirmininkė K. Miškinienė pristatė svarbiausius socialinės apsaugos ir darbo srities klausimus ir įstatymų projektus, kuriuos svarsto komitetas ir artimiausiu

metu svarstys Seimas. Tai pensijų kompensavimas, pensijų sistemos perspektyvos, minimalus darbo užmokestis, socialinio būsto nuoma, daugiabučių namų renovavimas, investicijų pritraukimas į savivaldybes.

Savivaldybės atstovai papasakojo apie savo rajono socialines aktualijas, dalinosi patirtimi, kaip sprendžia socialinių paslaugų teikimo, užimtumo rėmimo ir kitas kasdienes problemas, taip pat teikė pasiūlymus teisės aktams tobulinti.

Susitikimų metu daugiausia dėmesio skirta socialinės globos organizavimo problemoms ir socialinės globos įstaigų licencijavimui.

Vykdydamas parlamentinę kontrolę **2014 m. balandžio 9 d.** posėdyje komitetas svarstė klausimą **dėl Valstybinio socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gairių** (toliau – Gairės) įgyvendinimo (2014 m. balandžio 9 d. komiteto sprendimas Nr. 103-S-9(1)).

Komiteto sprendime atkreiptas dėmesys į patvirtintą Valstybinio socialinio draudimo fondo 2014 metų biudžetą, kuris yra deficitinis, ir negrąžintų paskolų sumą, kuri 2014 m. kovo 1 d. sudarė 11 301,3 mln. litų ir toliau didėja; konstatuota, kad įgyvendinta tik 12 Gairių priemonių iš 22, o pagrindinių įstatymų projektai iki šiol nepateikti Seimui. Komitetas pasiūlė Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateikti Seimui svarstyti Gairėms įgyvendinti reikalingų įstatymų projektus Seimo 2014 metų rudens sesijoje, taip pat patobulinti Gairių įgyvendinimo priemonių planą, patikslinant jo turinį ir nustatant realius Gairių įgyvendinimo priemonių parengimo ir taikymo terminus.

2014 m. balandžio 9 d. posėdyje komitetas, vykdydamas parlamentinę kontrolę, svarstė klausimą **dėl Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kuriamo naujo Lietuvos socialinio modelio** (2014 m. balandžio 9 d. komiteto sprendimas Nr. 103-S-9(2)).

Komiteto sprendime atkreiptas Lietuvos Respublikos Vyriausybės dėmesys į tai, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija prieš priimdama sprendimą neaptarė įgyvendinamo Projekto „Lietuvos socialinio modelio, apimančio užimtumo didinimą, darbo santykių reglamentavimo tobulinimą ir socialinio draudimo tvarumą, sukūrimas“ su Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetu.

Komitetui kilo abejonių dėl paslaugų paketo „Darbo santykių ir valstybinio socialinio draudimo teisinio-administracinio modelio sukūrimas“ pirkimo sutartyje nustatytos kainos, palyginti su panašių projektų parengimo kaina, ir adekvatumo laukiamam rezultatui.

Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas, siekdamas vietoje išsiaiškinti atskirų šalies regionų aktualiausias socialines problemas, **2014 m. gegužės 7 d. surengė išvažiuojamąjį posėdį į Anykščių rajoną.**

Komitetas aplankė Utenos socialinės globos namus, kuriuose teikiama socialinė globa senyvo amžiaus asmenims, kuriems būtina nuolatinė specialistų priežiūra. Šiuo metu globos namuose gyvena apie 290 senyvo amžiaus ir neįgalių žmonių iš Utenos apskrities ir kitų šalies regionų. Šių globos namų direktorius Osvaldas Žiezdrys ir Aknystos socialinės globos namų direktorius Arūnas Kiaušas komiteto nariams pristatė aktualiausias socialinės globos problemas, - neveiksniams pripažintų asmenų turto tvarkymas, globotinių alkoholizmas ar įsiskolinimai dėl greitųjų kreditų, nusikaltimus padariusių asmenų globos ypatumai, neįgalių jaunuolių socializacijos stoka, transporto trūkumas ir kt.

Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto išvažiuojamasis posėdis. Komiteto nuotr.

Komitetas taip pat lankėsi Aulelių vaikų globos namuose, kuriuose globojami 48 vaikai iš Anykščių rajono savivaldybės. Šioje įstaigoje su darbuotojais diskutuota apie globojamų vaikų raidą,

socialinės rizikos šeimų padėtį rajone. Akcentuotas vienas skaudžiausių socialinių reiškinių: užaugo nauja karta - niekur nedirbančių, iš pašalpų gyvenančių asmenų vaikai, kuriems toks tėvų gyvenimo būdas tapo socialiniu įgūdžiu. Ir ši karta gyvena tėvų pavyzdžiu – tampa socialinės rizikos šeimomis, turi savų vaikų, kurie, dažniausia, taip pat patenka į globos įstaigas.

Komitetas posėdį tęsė applančydamas Aknystos socialinės globos namus. Globos namuose gyvena senyvo amžiaus asmenys, kuriems nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis, taip pat proto negalios ar psichinių sutrikimų turintys asmenys. Įstaigoje ir jos filialuose šiuo metu globojama virš 300 asmenų. Tai vieninteliai respublikoje socialiniai globos namai, pradėję steigti filialus grupuojant gyventojus pagal jų poreikius, - kam reikalinga intensyvi slauga, intensyvi globa ar kurie, su socialinių darbuotojų pagalba, gali gyventi savarankiškai. Komiteto nariai susipažino su šių globos namų veikla, globotiniams organizuojamomis užimtumo paslaugomis. Susitikime su įstaigos darbuotojais aptartos socialinių darbuotojų darbo užmokesčio didinimo perspektyvos, neįgalių asmenų sukurtų darbų realizavimas, darbuotojų profesinių sąjungų veikla.

Komitetas domėjosi Jokūbavos šeimynos veikla. Šiuo metu čia globojama 11 vaikų. Savivaldybės Vaiko teisių apsaugos skyrius itin teigiamai atsiliepia apie šios šeimynos veiklą, ji sėkmingai susitvarko su savo pareigomis ir rūpesčiais, esant reikalui čia atvežami ir skubiai iš socialinės rizikos šeimų paimti vaikai. Vienintelė problema – suremontuoti iš savivaldybės panaudos pagrindais gautas patalpas. Susitikime kalbėta, kad savivaldybė numato skirti lėšų šiam tikslui. Šeimynos tėvai dalijosi patirtimi apie gyvenimą gausioje šeimynoje – kartu nuveikiamais darbais, švenčiamomis šventėmis, lavinamais vaikų pomėgiais. Šeimynai talkina ir samdomas socialinis darbuotojas, siekiant tinkamai užtikrinti globojamų vaikų priežiūrą.

Ankščių rajono socialinių paslaugų centre apibendrinti išvažiuojamojo posėdžio rezultatai.

2014 m. gegužės 14 d. posėdyje komitetas priėmė sprendimą „Dėl vaikų globos sistemos“ Nr. 103-S-15. Komitetui kilo abejonių dėl „Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų plano“ veiksmingumo ir finansinio pagrįstumo. Komitetas nutarė kreiptis į Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją su prašymu pateikti informaciją, ar numatomas socialinės globos sistemos pertvarkos finansavimas yra realus ir suderintas su valstybės ir savivaldybių finansinėmis galimybėmis. Komitetas paragino ministeriją aktyviau bendradarbiauti su vietos savivaldos atstovais, atsakingais už socialinę sritį, dėl vaikų globos sistemos pertvarkos ieškant sprendimų, atitinkančių geriausius globojamų vaikų interesus ir vietos savivaldos finansines galimybes. Pasiūlyta į šį procesą įtraukti ir regionų plėtros tarybas, kurios apibendrintų savivaldybių siūlymus ir pateiktų Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai sprendimus dėl bandomųjų projektų atrankos. Be to, raginama laikytis

skaidrumo ir viešumo principų, įgyvendinant visas priemones, kuriomis siekiama skatinti perėjimą nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų.

Komitetas, vykdydamas parlamentinę kontrolę vaikų globos srityje ir domėdamasis vaikų globos padėtimi visoje šalyje, klausimą dėl vaikų globos sistemos nagrinėjo ne viename posėdyje. 2014 m. vasario 18 d. komiteto posėdyje išklause Lietuvos savivaldybių atstovų nuomonę dėl globos įstaigų pertvarkos ir licencijavimo. Š. m. kovo 12 d. posėdyje susipažino su Valstybės kontrolės atlikto valstybinio audito ataskaita „Ar vaikų globos sistema atitinka globojamo vaiko geriausius interesus“, aptarė iškeltas esmines problemas ir pateiktas rekomendacijas. Š. m. kovo 19 d. pasitarime su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos savivaldybių asociacija, vaikus globojančių šeimų, šeimynų ir globos įstaigų atstovais tęsė diskusiją apie socialinės globos perspektyvas Lietuvoje, susipažino su socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtintu „Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014–2020 metų veiksmų planu“.

Apibendrindamas pateiktą informaciją, komitetas išreiškė susirūpinimą dėl to, kad daugelį metų iš esmės nekinta stacionariose vaikų globos įstaigose globojamų vaikų skaičius, esamas vaiko globos organizavimo finansavimas neskatina vaiko globos šeimoje ir neužtikrina geriausių vaiko interesų, šalyje parengiama nepakankamai globėjų, be to, jų atranka ne visada užtikrina geriausius vaiko interesus.

Komitetas, ketindamas toliau vykdyti parlamentinę kontrolę šioje srityje, paprašė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kiekvieno metų ketvirčio pabaigoje pateikti komitetui informaciją apie vaikų globos sistemos padėtį ir jos pokyčius bei informaciją apie tai, kaip įgyvendinamos Valstybės kontrolės ataskaitoje pateiktos rekomendacijos.

2014 m. birželio 4 d. posėdyje komitetas susipažino su **Valstybės kontrolės atlikto valstybinio audito ataskaita „Ar vaikų socializacijos centrų veikla rezultatyvi“**. Valstybės kontrolės atstovai, komitete pristatydami audito išvadas pažymėjo, kad nėra sukuriamos pakankamos prielaidos rezultatyviai vaikų socializacijai, nes institucijos, atsakingos už vaiko vidutinės priežiūros priemones, nepakankamai bendradarbiauja jas įgyvendindamos. Akcentuota darbo su vaiko tėvais ar globėjais stoka, kai vaikas yra socializacijos centre. Atkreiptas dėmesys, kad nėra resocializacijos programų, kad vaikai, išėję iš socializacijos centrų, galėtų įtvirtinti įgytus prosocialius įgūdžius. Be to, šiuose centruose vaikams teikiama pagalba nėra pakankamai individualizuota, nėra atsižvelgiama į jo amžių, sveikatos būklę ir pan.

Švietimo ir mokslo bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų atstovai informavo, kaip įgyvendinamos valstybinio audito ataskaitoje pateiktos rekomendacijos. Šiuo metu rengiamas Vaiko

minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo, siekiant rezultatyvios vaikų socializacijos, ketinama parengti ir vykdyti programas, skatinančias geresnį nepilnamečių resocializacijos procesą, numatyti priemones, kad socializacijos centras palaikytų ryšį su vaiko aplinkos institucijomis vaikui esant centre ir iš jo išėjus. Minėtą įstatymo projektą numatoma Seimui pateikti 2014 m. spalio mėnesį. Komitetas ketina aktyviai dalyvauti svarstant šį projektą bei atsižvelgti į valstybinio audito ataskaitoje pateiktas pastabas bei rekomendacijas.

2014 m. birželio 11 d. posėdyje Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas tęsė parlamentinę kontrolę, domėdamasis kaip vyksta **socialinės globos įstaigų licencijavimas**, kurį numatoma užbaigti 2014 m. pabaigoje. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) pateiktais duomenimis, iki šiol iš 447 licencijuojamų įstaigų išduotos tik 103 licencijos; licencijas atsisakyta išduoti 12 įstaigų.

Komitetas, susipažinęs su Socialinių paslaugų ir priežiūros departamento prie SADM pateikta informacija apie situaciją kiekvienoje savivaldybėje, išsakė susirūpinimą, kad tik apie trečdalis įstaigų šiuo metu pilnai atitinka reikalavimus licencijai gauti. Kita socialinės globos įstaigų dalis negalėtų įgyti licencijų dėl pareigybių, higieninių patalpų, higieninių pasų trūkumo, kitų priežasčių.

Nuo 2015 m. sausio 1 d. licencija socialinei globai teikti bus privaloma. Tai įvertindamas komitetas akcentavo būtinybę užtikrinti socialinių paslaugų gavėjų interesus ir jiems reikalingų socialinių paslaugų tęstinumą tokiais atvejais, kai jiems paslaugas teikiančiai socialinės globos įstaigai nebus suteikta licencija. Komitetas dėl licencijavimo procese kylančių problemų nusprendė kreiptis į šalies savivaldybes. Ketinama tęsti parlamentinę kontrolę šiuo klausimu ir Seimo rudens sesijos pradžioje išklausti informaciją apie tolesnę licencijavimo eigą, pasirengimą globalinių perkėlimui į kitas socialinės globos įstaigas.

2014 m. birželio 11 d. posėdyje komitetas svarstė klausimą **dėl socialinių pašalpų skyrimo ir mokėjimo vykdant savarankiškąją savivaldybių funkciją 2014-2015 metais**. Komitetas aptarė piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams sistemos pertvarkos raidą (2012-2013 metai, 2014 metai ir perspektyva nuo 2015 metų), socialinės pašalpos ir kompensacijų gavėjų skaičiaus pokyčius 2002-2014 metais, socialinės pašalpos ir kompensacijų gavėjų ir išlaidų pokyčius 2011-2014 metų I ketvirtį. Penkiose bandomosiose savivaldybėse, kurios nuo 2012 metų socialinę pašalpą ir kompensacijas teikia vykdydamos savarankiškąją savivaldybių funkciją, socialinės pašalpos ir kompensacijų gavėjų skaičius ir išlaidos mažėjo labiau nei kitose 55 savivaldybėse, kurios 2012-2013 metais socialinę pašalpą ir kompensacijas teikė vykdydamos valstybinę (valstybės perduotą savivaldybėms) funkciją, o nuo 2014 metų socialinę pašalpą teikia vykdydamos

savarankiškąją savivaldybių funkciją (joms kompensacijų teikimas išlieka valstybine (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija). Lyginant socialinės pašalpos ir kompensacijų gavėjų ir išlaidų pokyčius bandomosiose ir kitose savivaldybėse, kompensacijų gavėjų ir išlaidų pokyčių skirtumai yra didesni nei socialinės pašalpos gavėjų ir išlaidų pokyčių skirtumai.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovai informavo komitetą apie Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo ir Vietos savivaldos įstatymo (įgyvendinamasis teisės aktas) pakeitimus, kuriuos Vyriausybė teiks svarstyti Seimui V (rudens) sesijos metu. Šių įstatymų projektų pagrindiniai tikslai yra šie: siekiant didinti piniginės socialinės paramos tikslingumą ir veiksmingumą, nuo 2015 m. sausio 1 d. nustatyti vienodą piniginės socialinės paramos (socialinės pašalpos ir kompensacijų) teikimo modelį visose savivaldybėse; siekiant užtikrinti sklandų lito pakeitimą euru, pakeisti tas įstatymo nuostatas, kuriose yra nuorodos į litus.

Komitetas keturiuose savo posėdžiuose **2014 m. birželio 25 d., liepos 2 d., liepos 9 d. ir liepos 16 d.** svarstė parlamentinės kontrolės klausimą **dėl 2014-2020 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos ir Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemonių panaudojimo regionų plėtrai ir užimtumui didinti, verslui ir investicijoms skatinti, darbo vietoms kurti ir socialinei atskirčiai mažinti** (pranešėjai – Vidaus reikalų ministerijos, Ūkio ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Žemės ūkio ministerijos atstovai, dalyvavo – Finansų ministerijos atstovai). Komitetas pasiūlė Vyriausybei:

- atkreipti dėmesį į tai, kad regioniniai skirtumai tebėra dideli, ir juos toliau būtina mažinti, ypatingą dėmesį skiriant toms savivaldybėms, kuriose yra didžiausias nedarbo lygis ir daugiausia socialinių pašalpų gavėjų;

- neaiškūs kriterijai, kuriais vadovaujantis Vidaus reikalų ministro įsakymu buvo patvirtintas tikslinių teritorijų sąrašas, ir neaišku, kokios priemonės jose bus įgyvendinamos. Sudarant šių teritorijų sąrašą, nepakankamai atsižvelgta į socialinius rodiklius;

- kryptingiau skatinti užimtumo didinimą, pritraukiant daugiau užsienio ir Lietuvos investuotojų, ypač į regionus ir kaimiškas vietas. Komitetas pažymi, kad užimtumas didėja, tačiau apgailestauja, kad jis tebėra per mažas, ypač kai kuriose savivaldybėse ir kaimiškose vietovėse. Kyla abejonių, ar ir naujojo Europos Sąjungos finansavimo laikotarpio 2014-2020 metais regionų ir kaimiškų vietovių problemos bus išspręstos;

- pagerinti informacijos sklaidą ir konsultacijų teikimą apie struktūrinės paramos projektus ir galimą kaimiškų vietovių verslininkų ir ūkininkų dalyvavimą juose. Susirūpinimą kelia tai, kad teikiama informacija apie šiuos projektus nesudomina vietos verslininkų ir ūkininkų;

- daugiau priemonių ir lėšų skirti kaimiškų vietovių smulkiam ir vidutiniam verslui remti ir plėtoti. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad šiose vietovėse sparčiai mažėja gyventojų, ypač jaunų žmonių, kurie ir toliau išvyksta. Kaimiškose vietovėse beveik visas darbo vietas sukuria smulkus ir vidutinis verslas, kurio paramai ir plėtrai skiriama per mažai priemonių ir lėšų;

- integruoti socialinius ekonominius rodiklius į visas Vyriausybės vykdomas programas, kad būtų įgyvendintas tikslas ne tik sumažinti gyventojų, kuriems gresia skurdas arba socialinė atskirtis, skaičių Lietuvoje iki 814 tūkst., bet ir kiti ambicingesni tikslai įgyvendinant strategiją „Europa 2020“;

- įvertinti visų ministerijų vykdomų priemonių, finansuojamų struktūrinės paramos ir valstybės biudžeto lėšomis, darbo vietoms sukurti ir išsaugoti efektyvumą, atkreipiant dėmesį į kaštus darbo vietai sukurti ir išsaugoti; ypatingą dėmesį atkreipti į Ūkio ministerijos vykdomas priemones, kad kaštai darbo vietoms sukurti ir išsaugoti būtų mažesni;

- įvertinti Ūkio ministerijos vykdomos priemonės specialistų kompetencijų žemėlapiui sukurti įgyvendinimo tikslingumą. Ji kelia pagrįstų abejonių dėl didelių lėšų (37 mln. litų). Stebina ir tai, kad šios priemonės vykdyje nedalyvauja nei Švietimo ir mokslo, nei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų atstovai. Darbdavių atstovai taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad šios priemonės rezultatai yra abejotini;

- didinti Žemės ūkio ministerijos vykdomų priemonių efektyvumą, įvertinus tai, kad 2014-2020 metų finansavimo laikotarpiu apie 1 mlrd. litų mažėja parama kaimo plėtrai;

- ieškoti galimybių padidinti finansavimą LEADER priemonei, kurią vykdo Žemės ūkio ministerija. Nemažai žemės ūkiui modernizuoti skirtų priemonių sąlygoja ne tik žmonių kompetencijų didėjimą, bet ir darbo vietų (užimtumo) mažėjimą. Būtent LEADER priemonė leidžia kaimiškose vietovėse kurti darbo vietas tiems, kurie prarado darbą dėl žemės ūkio modernizavimo. Pažymėtina, kad Žemės ūkio ministerijos įgyvendinančios priemonės darbo vietoms sukurti ir išsaugoti yra efektyvios;

- pasitelkti vietos veiklos grupes (kurių bendradarbiavimas remiamas pagal Žemės ūkio ministerijos vykdomą priemonę LEADER) - arčiausiai kaimo žmonių esančias veikiančias struktūras - atskiroms Socialinės apsaugos ir darbo bei Ūkio ministerijų vykdomoms priemonėms įgyvendinti;

- paspartinti tarpžinybinį bendradarbiavimą ir jaunimo organizacijų įtraukimą į Jaunimo garantijų iniciatyvos planavimo, įgyvendinimo ir stebėsenos procesus, ypač atkreipiant Švietimo ir mokslo ministerijos dėmesį į spartesnę praktikos integravimą į profesinio mokymo ir aukštojo mokslo studijų programas;

- skirti priemonių ir lėšų ne tik vyrų ir moterų lygybei bei diskriminacijos mažinimui darbo rinkoje (skirta 5 mln. Lt), bet ir šeimai stiprinti. Vyriausybės programa siekiama, kad šeimos deramai išugdytų vaikus, taip pat kad vaikus auginantys asmenys galėtų derinti šeimos ir darbo pareigas.

2014 m. liepos 17 d. komitetas svarstė klausimą **dėl problemų modernizuojant socialinės globos įmonių katilines.** Komitetas paprašė Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo iki 2014 m. rugpjūčio 14 d. galutinai įvertinti ir Aplinkos ministerijai pateikti pagal Klimato kaitos specialiosios programos lėšų naudojimo 2013 m. sąmatą detalizuojančio plano finansavimo priemonę 1.2.1.1. „Biokuro katilų įrengimas visuomeninės ir gyvenamosios (įvairių socialinių grupių asmenims) paskirties pastatuose“ pagrindiniame sąraše esančių Skemų ir Zarasų socialinės globos namų projektų paraiškų vertinimo išvadas bei nedelsiant imtis priemonių dėl rezerviniame sąraše esančių projektų, tame tarpe ir Dūseikių socialinės globos namų, savalaikio paraiškų įvertinimo ir išvadų pateikimo.

2.4. KOMITETO RENGINIAI

2014 m. balandžio 14 d. Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas su Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Seime surengė **Vaikų globos namuose veikiančių Vaikų tarybų atstovų susitikimą.** Renginio metu vaikų globos įstaigose gyvenantys vaikai turėjo galimybę išsakyti savo nuomonę dėl globos kokybės, pasidalinti globos įstaigų vaikų savivaldos organų funkcionavimo patirtimi.

2014 m. gegužės 28 d. komitetas kartu su Europos informacijos biuru Seime surengė „Europos savaitės 2014“ diskusiją tema „Europos Sąjungos socialinės garantijos: taikymas Lietuvoje“.

Komiteto pirmininkė Kristina Miškinienė sveikindama renginio dalyvius pažymėjo, kad darbo jėgos judumas Europos Sąjungoje yra palyginus mažas, tačiau vis daugiau žmonių ieško darbo už savo valstybės sienų. Labai svarbu, kad kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje keliaujantys, gyvenantys, besimokantys, studijuojantys ar dirbantys asmenys žinotų, į kokias socialinės apsaugos išmokas jie turi teisę, ir kur turėtų dėl jų kreiptis.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Tarptautinės teisės skyriaus vedėja Mariana Žiukienė pristatė Europos Sąjungos valstybėse narėse, taip pat EEE valstybėse narėse (Islandija, Lichtenšteinas, Norvegija) ir Šveicarijoje taikomų teisės aktų – reglamentų dėl socialinės apsaugos

sistemų koordinavimo (reglamentų (EB) Nr. 883/2004, 987/2009 ir (ES)1231/2010) pagrindines nuostatas.

Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto ir Seimo Europos informacijos biuro surengta diskusija „Europos Sąjungos socialinės garantijos: taikymas Lietuvoje“. Seimo Europos informacijos biuro nuotr.

M. Žiukienė atkreipė dėmesį į tai, kad kiekvienoje valstybėje narėje socialinės apsaugos sistemos yra labai skirtingos, tačiau reglamentai jų nesuvienodina; jų pagrindinis tikslas – sukoordinuoti socialinės apsaugos sistemas taip, kad būtų pašalintos kliūtys laisvam asmenų judėjimui, užtikrinant ES judančių asmenų socialinę apsaugą. Pranešėja pristatė pagrindinius socialinės apsaugos koordinavimo principus: draudžiama diskriminacija dėl pilietybės; asmuo yra draudžiamas socialiniu draudimu tik vienoje valstybėje narėje; draudimo laikotarpiai, įgyti skirtingose valstybėse narėse, yra sumuojami; išmokos gali būti eksportuojamos; glaudesnis įstaigų bendradarbiavimas. M. Žiukienė apžvelgė taikytinos teisės nustatymo principus ir socialinės apsaugos išmokas: ligos, motinystės ir tėvystės (pinigais ir natūra), nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų, nedarbo, priešpensines ir pensijų išmokas, išmokas mirties atveju, išmokas šeimai ir specialias neįmokines išmokas pinigais.

Kituose pranešimuose buvo išsamiau kalbama apie ligos ir motinystės išmokų natūra (sveikatos priežiūros paslaugomis) taikymą (Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos

ministerijos Tarptautinių ryšių skyriaus vedėja Jūratė Sabalienė), teisės į pensijų išmokas taikymą (Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Užsienio išmokų tarnybos direktoriaus pavaduotoja, atsakinga už ES teisyno vykdymą, Lidija Stasiūnienė), išmokų šeimai (išmokų vaikui), išmokų mirties atveju, šalpos išmokų taikymą (Vilniaus miesto savivaldybės Socialinių išmokų skyriaus vedėja Ieva Paberžienė). Taip pat diskutuota apie socialinių garantijų plėtrą Europos Sąjungoje – ar politika formuojama Europos socialinio modelio link (Mykolo Romerio universiteto prof. dr. ir advokatas Audrius Bitinas).

2.5. KOMITETO VIZITAI

2014 m. balandžio 14 d. Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto nariai susitiko su **Moldovos Respublikos Parlamento Socialinės apsaugos, sveikatos ir šeimos komiteto narių delegacija**, vadovaujama Marijos Nasu (Maria Nasu). Moldovos parlamentarų vizito tikslas - susipažinti su Lietuvos pensijų sistema, ypač kaupiamąja sistema, jos vystymu, atsižvelgiant į demografinius pokyčius.

Lietuvos Respublikos Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto narių susitikimas su Moldovos Respublikos Parlamento Socialinės apsaugos, sveikatos ir šeimos komiteto narių delegacija. Seimo kanceliarijos (aut. O. Posaškova) nuotr.

Komiteto pirmininkė Kristina Miškinienė informavo delegacijos narius apie priimtus sprendimus reformuojant Lietuvos pensijų sistemą, akcentavo būtinybę sparčiau vykdyti tolesnes reformos priemones pagal Seimo patvirtintas socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gaires dėl stiprėjančių visuomenės senėjimo ir emigracijos tendencijų.

Moldovos parlamentarai domėjosi Lietuvos vyrų ir moterų gyvenimo trukmės rodikliais, socialinio draudimo įmokų tarifų dydžiais ir jų paskirstymu atskiroms socialinio draudimo rūšims, taip pat į privačius pensijų fondus pervedamų įmokų dydžiais, jų pakeitimais nuo 2014 m. sausio 1 d.

Moldovos parlamentarų delegacija taip pat lankėsi Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyboje, kur susipažino su šių institucijų veikla.

2.6. KITA

2014 m. balandžio 16 d. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos direktorius M. Sinkevičius pristatė komitetui klausimą apie „**Numatomus VSDF teritorinių skyrių darbo procedūrų pokyčius pertvarkius pensijų skyrimo procesą**“. Būtinybė pertvarkyti pensijų skyrimo procesą kilo dėl to, kad kiekvieną kartą skiriant pensiją iš naujo (įgijus papildomą 1 metų darbo stažą) reikėjo iš naujo peržiūrėti ir vertinti stažą/pajamas iki 1994 m., o ši procedūra labai imli darbui. Pertvarkius pensijų skyrimo procesą, duomenys apie asmenų iki 1994 m. įgytą stažą/turėtas pajamas būtų įrašyti į Apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registrą (toliau – Registras) ir jame kaupiami. Numatyta, kad įgyvendinus pertvarką, visos išmokos bus skiriamos pagal Registro duomenis, todėl skiriant pensijas bus mažiau klaidų.

Komiteto pirmininkė

Kristina Miškinienė